

Szedimentációs és elektroforetikus módszerek

Schay G.

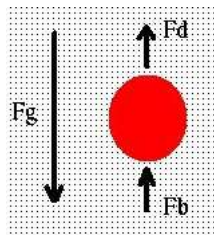
Szedimentációs módszerek fizikai alapjai

Cél: hogyan lehet picike részecskék tömegét meghatározni?

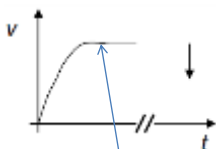
(jóval az AFM és Rtg kora előttről származó, de ma is jó megoldás)

Tegyük a részecskét egy oldatba, és nézzük meg mi lesz:

Ha a sűrűsége
nagyobb mint az
oldószeré, akkor le
fog süllyedni: ez a
szedimentáció

F_g : gravitációs erő, F_d : súrlódási erő, F_b : felhajtóerő.

A részecske addig gyorsul, amíg az
erő-egyensúly be nem áll.

(és amíg el nem éri az edény alját)

Itt lesz erő-egyensúly

Newton-II. törvénye: $\Sigma F = m \cdot a$

és

$$\frac{\Delta v}{\Delta t} = a$$

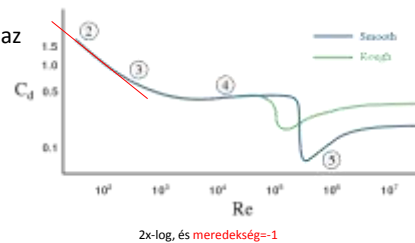
A súrlódási erő:

Általánosan: $F_d = \frac{1}{2} \rho v^2 \cdot C_d \cdot A$, ahol A a keresztmetszet és C_d súrlódási együttható.

Alacsony sebességnél $C_d \sim 1/Re$, azaz F_d egyenesen arányos a sebességgel.

$$Re = \frac{v \cdot L}{\eta/\rho} = \frac{v \cdot L \cdot \rho}{\eta}$$

Itt L a karakterisztikus hossz, ami pl egy gömb-alakú részecske, vagy egy cső esetében az átmérő.

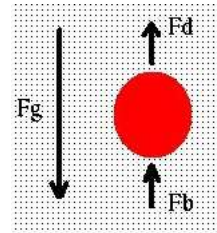

F_g : gravitációs erő, F_d : súrlódási erő, F_b : felhajtóerő.

Newton-II. törvénye: $\Sigma F = m \cdot a$

és

$$\frac{\Delta v}{\Delta t} = a$$

$$F_g = m \cdot g$$

$$F_d = f \cdot v, \text{ ahol } f \text{ tartalmazza } C_d\text{-t.}$$

$$\text{Archimedes törvényéből pedig } F_b = \rho_{\text{folyadék}} \cdot V_{\text{részecske}}, \text{ de } V_{\text{részecske}} = m/\rho_{\text{részecske}}$$

Az erőegyensúly ebből adódik:

$$\Sigma F = 0, \text{ azaz } F_g - F_b = F_d, \text{ tehát}$$

$$f \cdot v = m \cdot g \cdot \left(1 - \frac{\rho_{\text{folyadék}}}{\rho_{\text{részecske}}}\right)$$

Egy baj van:

Ha a részecskék tényleg kicsik, akkor a hőmozgás elrontja a kísérletet.

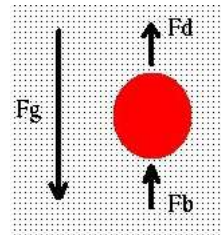
Szedimentáció vagy egyáltalán nem, vagy csak nagyon lassan következik be.

Megoldás: centrifúga!

Tegyük a részecskét egy oldatba, és centrifugáljuk:

F_g : gravitációs erő, F_d: súrlódási erő, F_b: felhajtóerő.

$g = 9.8 \text{ m/s}^2$ helyett a centrifugában
 $a = \omega^2$ gyorsulást érzékel a részecske. (ω a szögsebesség)

$$f \cdot v = m \cdot g \cdot \left(1 - \frac{\rho_{\text{folyadék}}}{\rho_{\text{részecske}}}\right)$$

$$f \cdot v = m \cdot r \cdot \omega^2 \cdot \left(1 - \frac{\rho_{\text{folyadék}}}{\rho_{\text{részecske}}}\right)$$

Ez átrendezhető:

$$S \equiv \frac{v}{r \cdot \omega^2} = \frac{m}{f} \cdot \left(1 - \frac{\rho_{\text{folyadék}}}{\rho_{\text{részecske}}}\right)$$

Ahol S a szedimentációs állandó. Egysége a Svedberg, $1\text{Sv} = 10^{-13} \text{ s}$

(Theodor Svedberg , Nobel díj 1926)

A tömeg és a sűrűség egyaránt számít! A nagyobb részecskék gyorsabban ülepednek

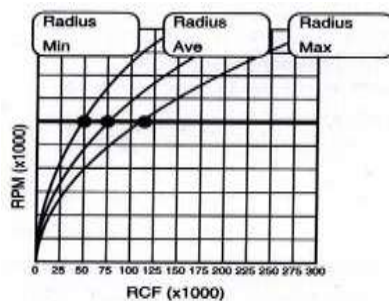

Hasznos egyenletek

$\omega = 2\pi \left(\frac{\text{rpm}}{60}\right)$, rpm=revolutions per minute=
percenkénti fordulatszám

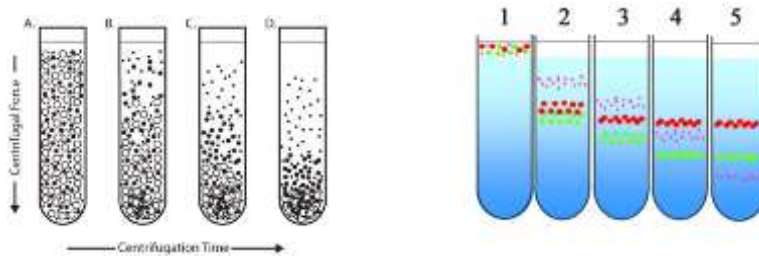
RCF: relative centrifugal field = relatív centrifugális erő

$\text{RCF} = a = r\omega^2 = 4\pi^2 \text{ rpm}^2 / 3600$

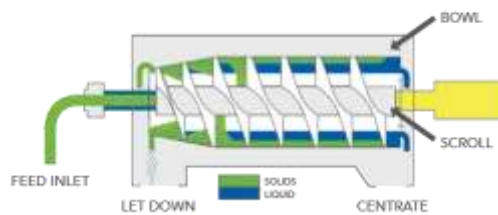
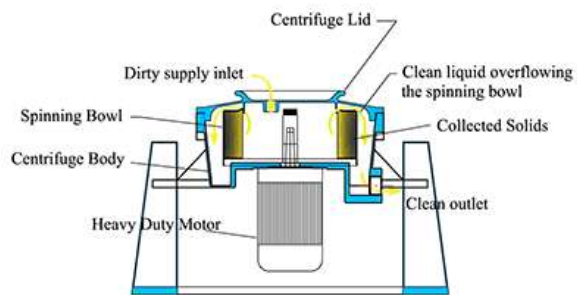

A centrifugacsőben haladva a sugár kicsit változik, ezzel az RCF is.

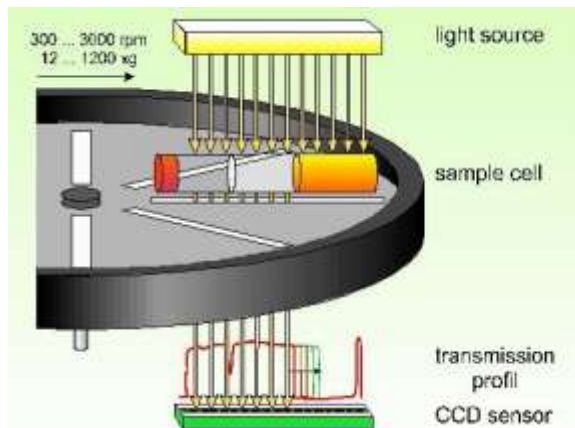
Mivel a sebességek eltérőek, így az egyes részecskék el is válnak
A centrifugálás során.

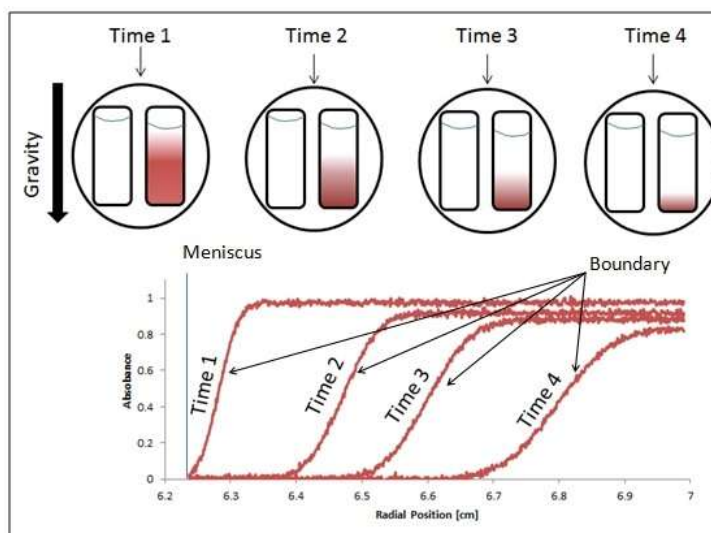
centrifugális szeparátor

Az elválasztást detektorral lehet követni. Sokszor egy egyszerű abszorbancia is elegendő

A határréteg folyamatosan mozog amíg el nem éri az edény alját

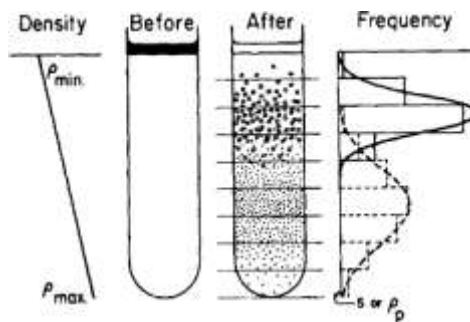

Csak az f alaki tényezőt nem ismerjük.

Csak hogy ez a diffúzióban is benne van:

$$f = \frac{kT}{D}$$

Tehát ahhoz, hogy a részecske méretét meg tudjuk mondani, meg kell mérni a diffúziós állandót is.

1. Differential sedimentation

Gradient: *Shallow stabilizing, $\rho_{max} < \rho_{p min}$*

Centrifugation: *— Incomplete sedimentation*

Abscissa of frequency distribution: *Sedimentation coefficient*

2. Density equilibration

Gradient: *Steep, $\rho_{max} > \rho_{p max}$*

Centrifugation: *Prolonged, high speed*

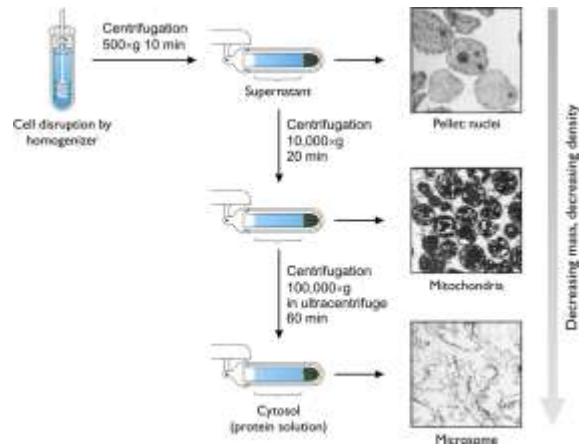
Abscissa of frequency distribution: *Equilibrium density*

Használhatunk sűrűség-gradienst is az oldószerben. Ekkor a részecskék a saját sűrűségüknek megfelelő rétegben megállnak.

Ezt preparatív, elválasztástechnikai célra lehet használni.

Differenciáló centrifugálás

Ez is egy preparatív módszer, méret szerint választunk el, minden lépésben a felülúszót centrifugáljuk újra.

Egyensúlyi szedimentációs módszer

Addig várunk, amíg beáll az egyensúly a centrifugálás során.

Ekkor viszont a nettó sebesség 0, tehát a súrlódási erő is 0.

Termikus egyensúlyban felírható a Boltzmann-eloszlás:

$$\frac{n_1}{n_2} = e^{-\frac{\Delta E}{kT}}$$

Az energia-tagban a középponttól mért

r_1 és r_2 távolságok között végzett munkát kell venni:

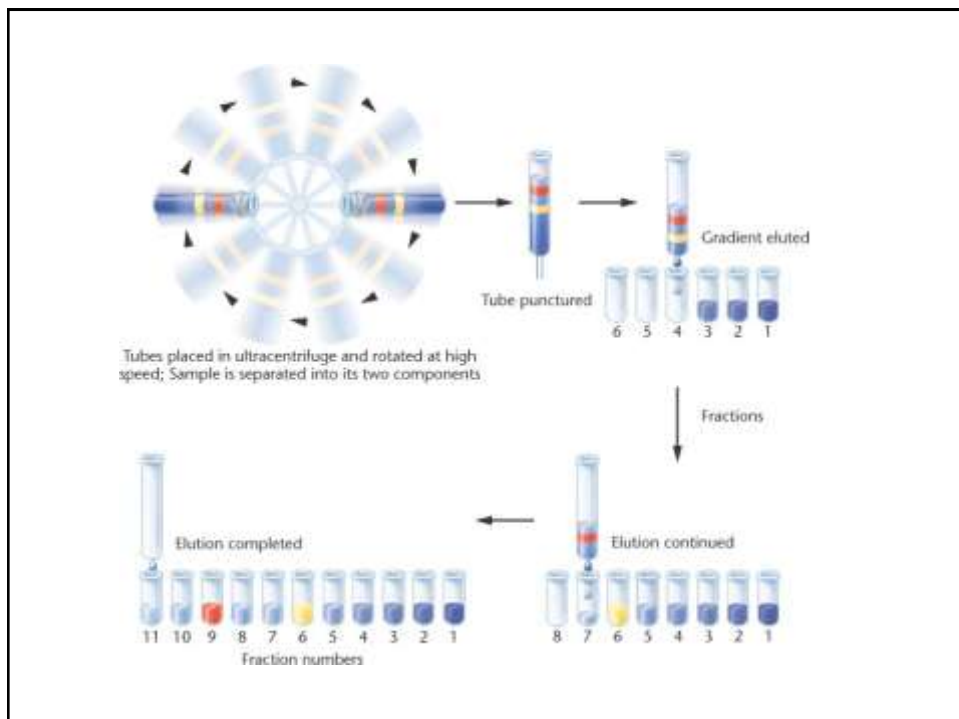
$$\Delta E = \frac{m}{2} (r_1^2 - r_2^2) \omega^2 \left(1 - \frac{\rho_{\text{folyadék}}}{\rho_{\text{részecske}}} \right)$$

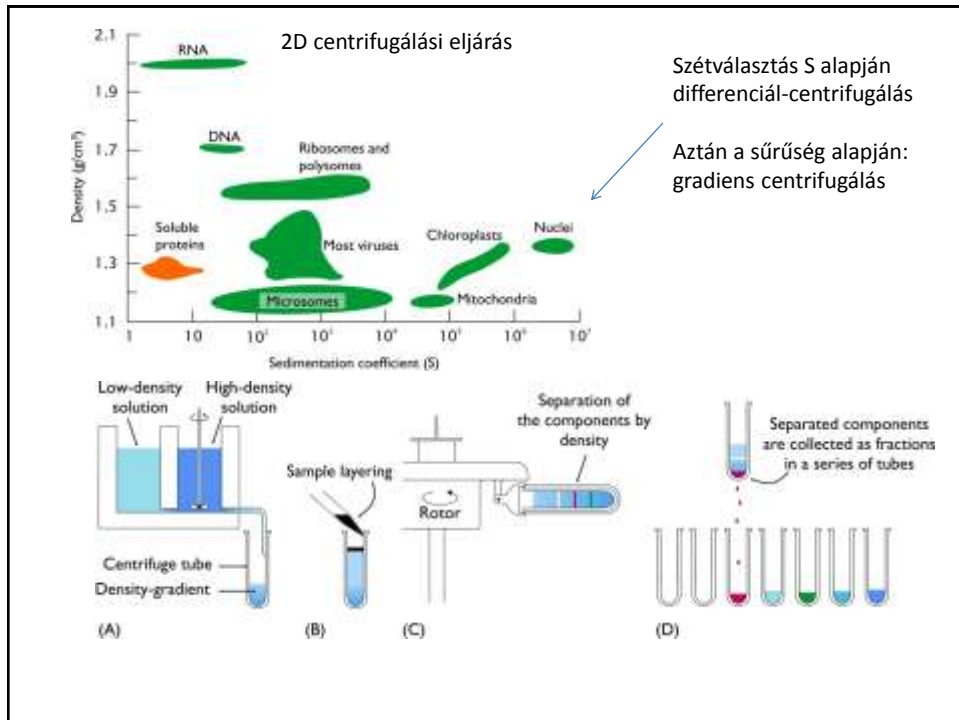
Behelyettesítve a Boltzmann formulába, és ln-t véve:

$$\ln\left(\frac{n_1}{n_2}\right) = \frac{m}{2kT}(r_1^2 - r_2^2)\omega^2\left(1 - \frac{\rho_{\text{folyadék}}}{\rho_{\text{részecske}}}\right)$$

Mivel a koncentrációkból (n_1, n_2) számolható, továbbá a sűrűség és a sugár meghatározható, így a tömeg az egyenletből megkapható.

Vagyis ehhez a módszerhez nem kell diffúziót mérni.

Electroforetikus eljárások

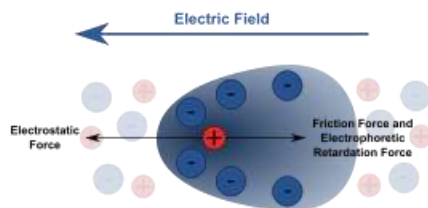
$$\mu_e = \frac{v}{E}$$

Az elektroforetikus mobilitást a sebesség, és az azt létrehozó elektromos tér határozza meg.

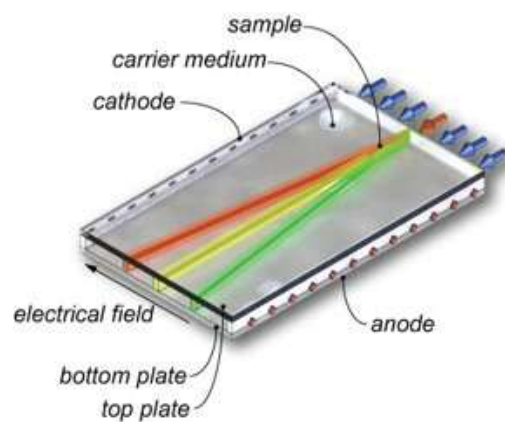
Semleges oldószerben

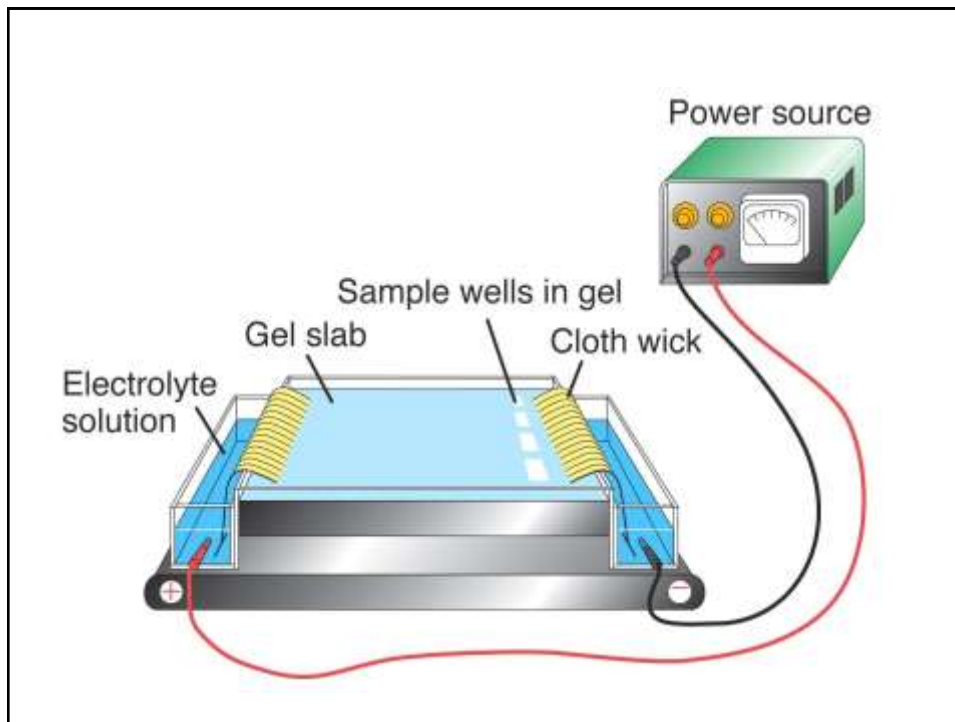

Poláris oldószerben van egy plusz visszatartó erő

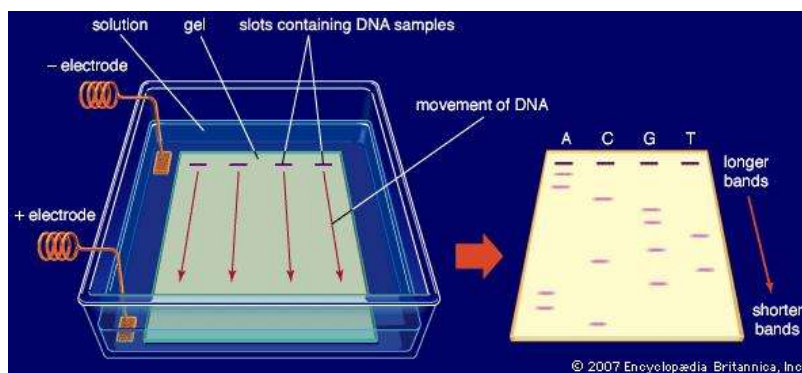
(szabad) áramlásos elektroforézis

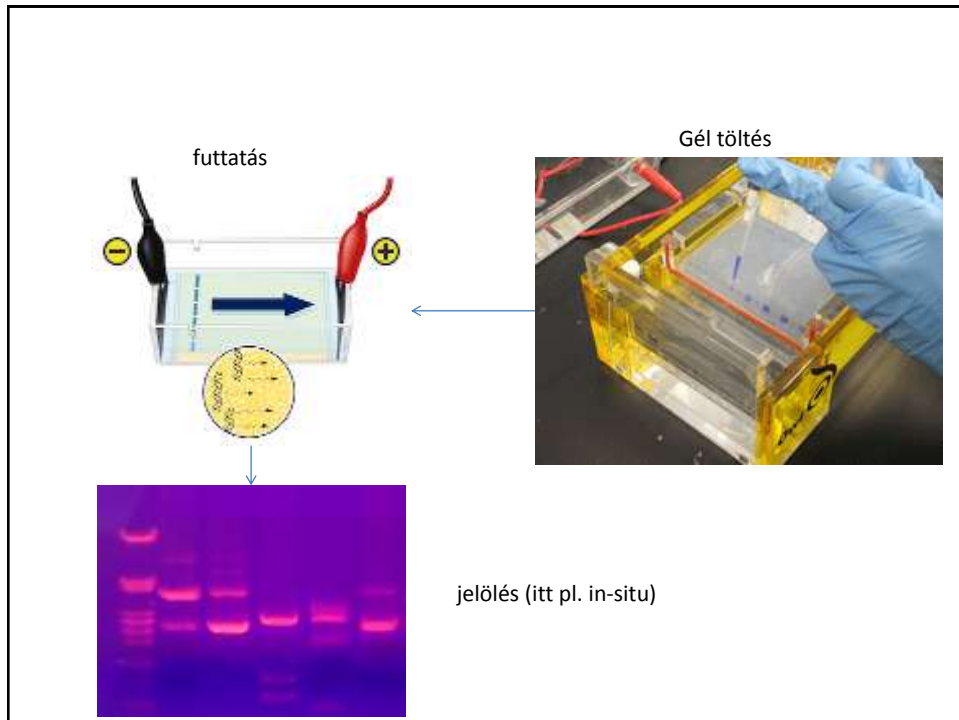

Gél elektroforézis

Ez a **kromatográfiás eljárások** családjába tartozik

Kromatográfia: kölcsönhatás az álló mátrix, és a mozgó oldat között, ami elválasztást eredményez.

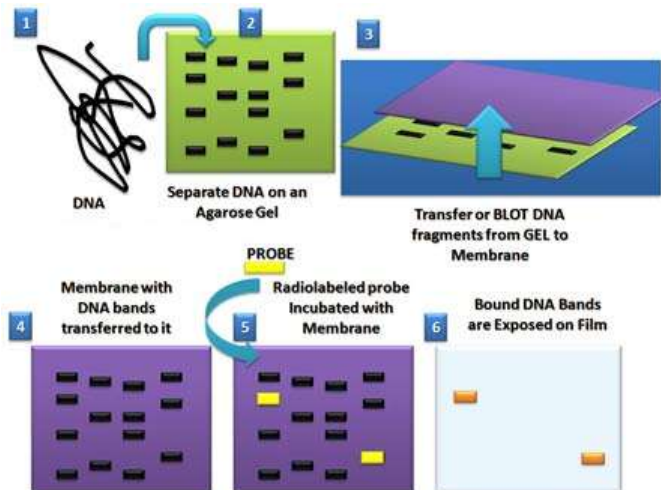

Gélben jelölni nem könnyű.

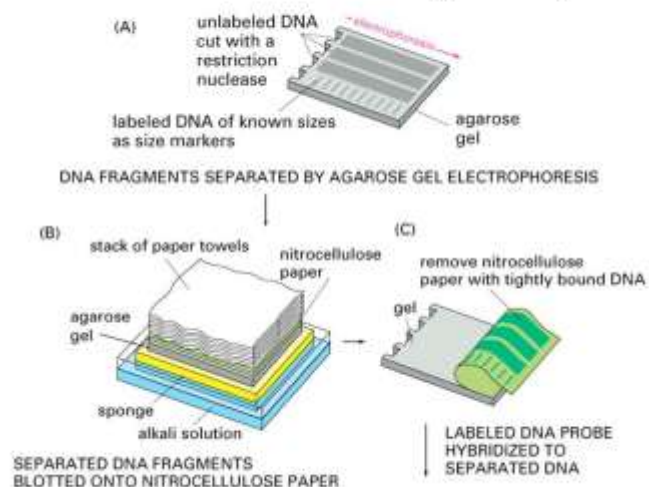
„Blottolás” : átvisszük (és fixáljuk) a gélben kialakult mintázatot egy stabil hordozó membránra. Ebben a mintázat már nem változik meg.

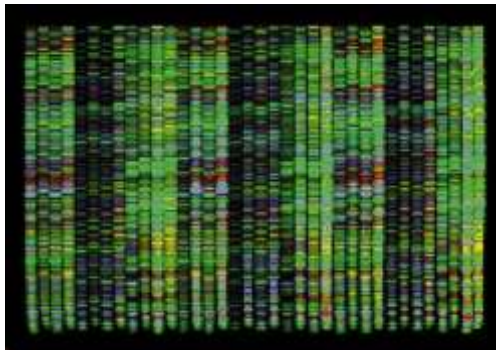
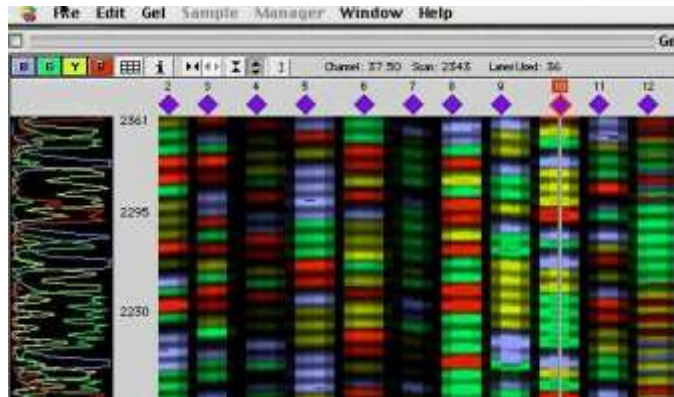
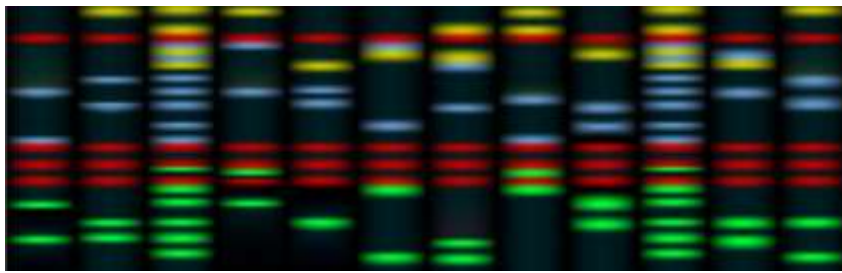
Ezután biztonsággal jelölhető akár sok lépésben is.

Southern blot (Edwin Southern)

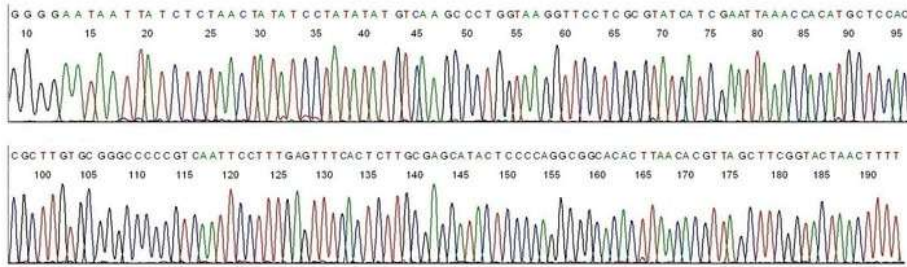

Southern Blot (DNA)

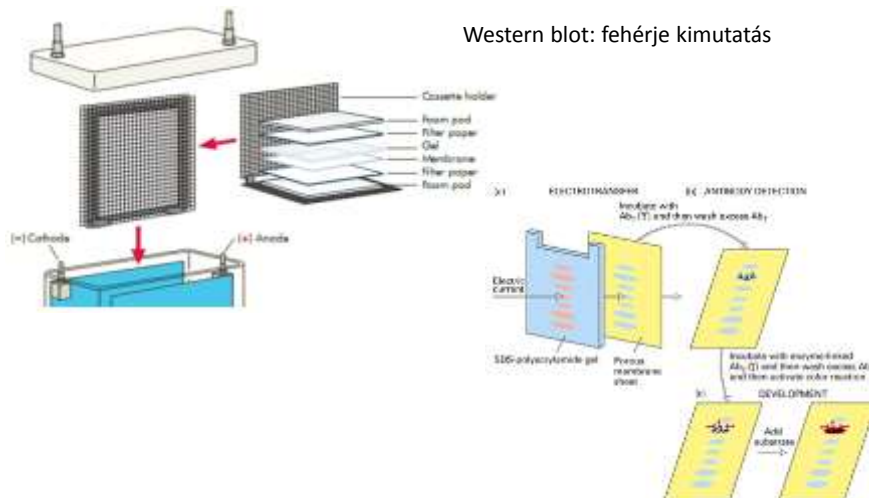

Borrelia burgdorferi CA382, complete genome
Sequence ID: [gb|C702271.1|](#) Length: 910736 Number of Matches: 1
Range 1: 445107 to 445291 [GenBankGraphics](#)

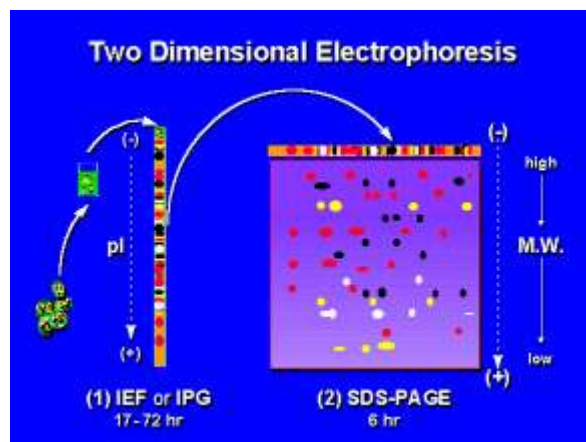
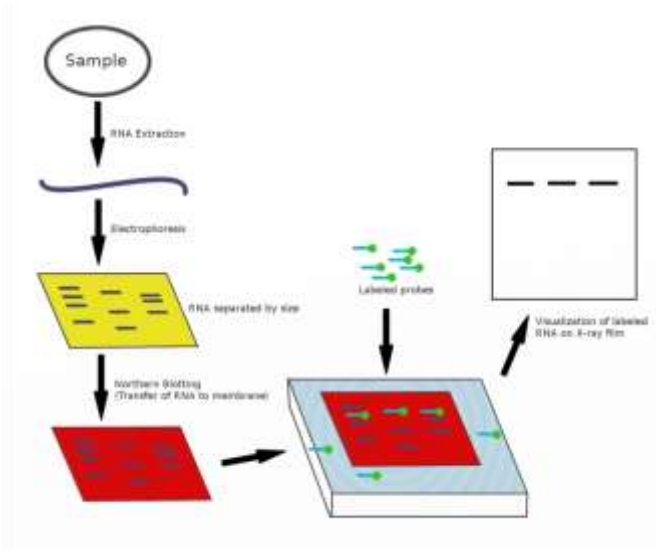
Score	Expect	Identities	Gaps	Strand
342 bits(185)	5e-91	185/185(100%)	0/185(0%)	Plus/Plus
Query 1	GGGGAATAATATCTCTAACTATATCTATATATGTCAAGCCCTGGTAAGGTCCTCGCG	60		
Sbjct 445107	GGGGAATAATATCTCTAACTATATCTATATATGTCAAGCCCTGGTAAGGTCCTCGCG	445166		
Query 61	TATCATCGAATTAAACCATGCTCCACCGCTTGTGCGGCCCGCTCAATTCCTTTGAG	120		
Sbjct 445167	TATCATCGAATTAAACCATGCTCCACCGCTTGTGCGGCCCGCTCAATTCCTTTGAG	445226		
Query 121	TTTCACCTTTCGAGCATATCTCCGAGCGGCACACTTAACACCTTAGCTTCGGTACTAA	180		
Sbjct 445227	TTTCACCTTTCGAGCATATCTCCGAGCGGCACACTTAACACCTTAGCTTCGGTACTAA	445286		
Query 181	CTTTT 185			
Sbjct 445287	CTTTT 445291			

Western és Northern blot: játék az eredeti elnevezéssel

Western blot: fehérje kimutatás

Northern blot: RNS kimutatás, expressziós mintázatok meghatározása

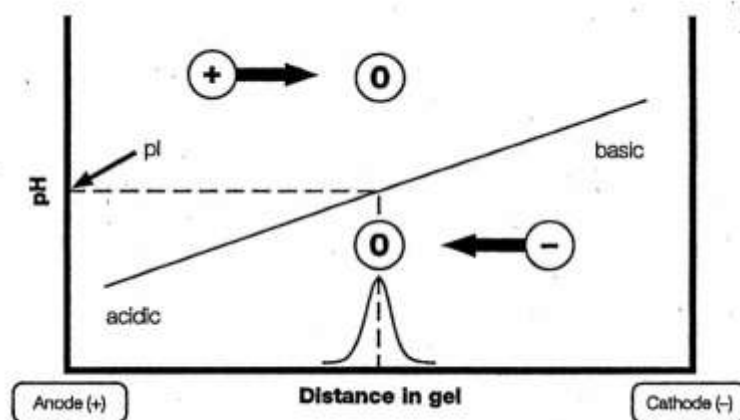
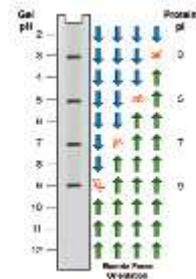

Izoelektromos fókuszálás

pH gradiens

Ott áll meg a molekula ahol eléri az izoelektromos pontot.

Nagy elválasztó-képességű módszer, akár egy elemi töltés-különbséget is ki lehet vele mutatni

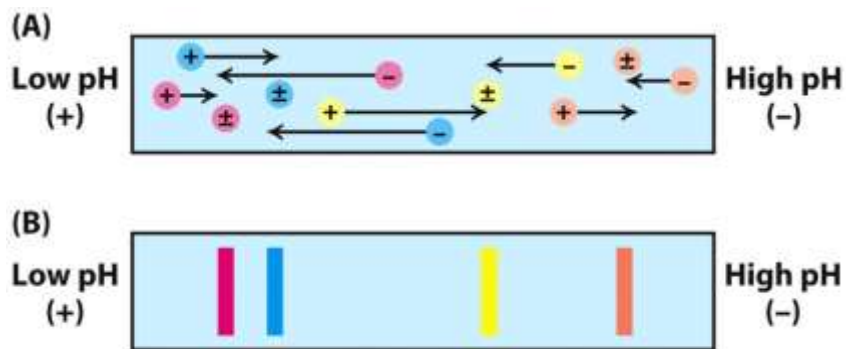

Figure 3.11
Biochemistry, Seventh Edition
© 2012 W. H. Freeman and Company

Kapilláris-elektroforézis

